

Normativa d'estrangeria i vida quotidiana dels immigrants: quan les lleis fan mal

Miquel Àngel Essomba (professor del Departament de Pedagogia Aplicada de la UAB)

Miquel Àngel Essomba, a l'esquerre, i Jordi Serra.

Gràcies. Bon dia a totes i a tots i gràcies també al Consell Comarcal per la invitació a aquestes jornades amb tan èxit de participació, de ponències i d'experiències, i que tant d'interès sembla que han despertat sobre un tema que certament ens preocupa a molts. Situaré d'entrada les línies bàsiques de la meva intervenció, que girarà fonamentalment al voltant de dos eixos: en el primer parlaré de l'impacte, de la importància de les normatives, de les lleis, en relació a temes d'immigració i estrangeria; i en el segon intentaré la concreció d'una anàlisi, jo diria en certa manera crítica, de quina és la situació actual, tenint en compte que pel que fa a normativa d'estrangeria la setmana passada vam tenir un moment bastant rellevant, bastant significatiu, amb el que es va anunciar com la tercera reforma de la Llei d'Estrangeria durant aquesta legislatura.

Abans, però, permeteu-me que faci una reflexió prèvia sobre el motiu de parlar de temes de normativa, de lleis, de reglaments, de decrets, en aquesta primera etapa de les jornades que té per objectiu discutir, conèixer, reflexionar sobre aspectes relacionats amb la vivència, amb l'experiència de les persones immigrades a la comarca i jo diria també en el conjunt del país. A mi el que em sembla és que sovint les aproximacions a la immigració acostumen a situar-se en plans una mica hermètics d'anàlisi de la realitat. Què vull dir amb això? Doncs que alguna vegada ens podem trobar estudis, reflexions, recerques, idees, sobre el fet migratori, sobre la immigració, que es mouen en el pla de l'àmbit més general, és a dir, en l'àmbit de les grans normatives, dels grans processos i fluxos migratoris, anàlisis i estudis d'ordre demogràfic (comencem a discutir si a Catalunya hi ha 300.000 persones d'origen immigrant o n'hi ha 350.000, quines dades són fiables i quines no, etc.) i després hi ha un altre pla, més micro, que també ens interessa i que també és important, que seria el de l'anàlisi o l'estudi de casos concrets: ens situem en un municipi determinat, en una comunitat determinada, en un grup de persones immigrants determinat, i a partir d'aquí analitzem quina és la seva situació, quin és l'impacte de la seva arribada, quins processos es desenvolupen, etc.. I crec que precisament un dels reptes que podem també assumir en el marc de la reflexió és intentar llançar cables, llançar ponts d'anàlisi, que ens permetin situar-nos en la relació entre aquests diferents plans i veure fins a quin punt tot allò que s'està covant, tot allò que s'està definint o dissenyant des d'àmbits generals té un impacte, una realitat, una exemplificació concreta, en la vida quotidiana del dia a dia. Aquest seria l'enfocament o la proposta que us trasllado de cara a aquesta estona: que intentem veure quines relacions o quins processos de causa-efecte es produeixen entre la dimensió de l'ordenament general de la normativa pel que fa a temes d'immigració, i la pràctica, la vida quotidiana. Quin impacte, quins efectes es produeixen jo diria no només (i ja ho veurem quan ho vagi desenvolupant) en el conjunt de les persones d'origen immigrant sinó també en el conjunt de les persones que no són immigrades, en el conjunt de ciutadans i ciutadanes.

Per tal d'abordar la reflexió sobre el sentit de la normativa d'estrangeria pel que fa a la societat, em sembla que un bon exercici de què ens podem dotar per avançar és precisament fer-nos preguntes, qüestionar-nos coses. Per exemple: per què tenen sentit les normatives d'estrangeria? Per què existeix, per exemple, una llei d'estrangeria? Quin impacte té aquesta llei sobre la immigració, en quin sentit, en quina intensitat? Si em permeteu, voldria començar fent algunes reflexions sobre aquestes preguntes perquè ens portaran, crec jo, a identificar precisament, a destapar, una de les grans perversions del

discurs polític en relació a la immigració. Si ens preguntem si la llei d'Estrangeria té uns efectes directes sobre la població immigrada, la resposta és que ara és evident que sí, i després intentaré desenvolupar-ho i justificar-ho. Però, certament, una cosa sobre la qual no té cap efecte cap llei d'Estrangeria ni cap decret que reguli cap tema relacionat amb la immigració és en la motivació d'iniciar el projecte migratori, i aquesta és una de les qüestions precisament centrals del discurs polític hegemònic no només del Partido Popular sinó d'altres formacions polítiques a l'hora d'intentar justificar l'enduriment d'una llei. És a dir: des d'un determinat discurs polític se'ns intenta convèncer que les lleis d'estrangeria, les lleis que regulen el fet migratori, han de ser dures, perquè si són dures evitem, ens estalviem, un descontrol i una arribada massiva de persones d'origen extracomunitari. I això, sembla a tota llum, i diversos estudis ho posen de manifest, és fals. És a dir: no hi ha una correspondència directa entre el grau d'enduriment de les lleis d'estrangeria i l'arribada de persones d'origen immigrant. Per tant, em sembla interessant començar per aquí perquè precisament aquest és un dels punts jo diria més sensibles a l'hora de reflexionar sobre el sentit de les lleis d'estrangeria o sobre els impactes d'aquestes.

Quan una persona, en el seu país d'origen, decideix emigrar i pren com a destinació l'Estat espanyol, i més concretament Catalunya o, si m'apureu, la comarca d'Osona, dubtem seriosament que un dels motius que a aquesta persona l'han mogut a venir aquí és que la llei sigui dura, tova o com sigui. Amb això tampoc no voldria ser simplista i deixar de tenir en compte una realitat que també existeix, que és un cert flux migratori organitzat que sí que té en compte precisament les lleis d'estrangeria, les normatives, i que en certa mesura en funció d'aquestes normatives, en funció dels països, desenvolupa una sèrie de moviments o uns altres. Però a mi em sembla que identificar amb les persones que utilitzen aquest tipus de mecanismes el conjunt de la immigració que hi ha al nostre país no s'ajustaria a la realitat. Crec que podem afirmar sense massa por d'equivocar-nos que la immensa majoria de la població immigrada desenvolupa (tal com ja suposo que ha explicat el doctor Achotegui) un procés individual mogut per decisions amb les quals el fet de la normativa d'estrangeria poc hi té a veure. Aquesta primera reflexió posa en definitiva també de manifest una contradicció bastant evident: resulta que estem fent una normativa per evitar des d'una perspectiva policial l'arribada de persones estrangeres i en canvi estem descuidant, perquè la normativa fonamentalment no ho contempla, el desenvolupament d'una política social sobre l'estada de les persones estrangeres en el marc del país, quan això sí que directament els afecta. Em sembla que aquesta reflexió convindria tenir-la en compte per tal d'entendre el sentit d'aquesta legislació.

Ens trobem en una conjuntura de països europeus (i ara vaig una mica potser més lluny) en la qual per tal de, diguem-ne, preservar la cohesió i la igualtat interna entre els diversos grups socials que ja hi ha a dins, hem de provocar factors de dinamisme econòmic, social i cultural de desigualtat externa, de desigualtat en el marc internacional: per poder continuar sent rics aquí hem de continuar veient que els altres són pobres. I en aquesta conjuntura, fins que les normatives en matèria internacional no tinguin en compte les fonts d'emigració i no se situïn en la perspectiva d'intentar desenvolupar processos de millora també en les relacions internacionals, que facilitin que la persona que vulgui venir aquí vingui perquè realment vol venir i no perquè es veu empenya per dificultats econòmiques per venir, doncs difícilment podrem tenir internament un marc normatiu que faciliti la vida de les persones que són aquí.

Ara voldria traslladar-vos una segona pregunta: quina és la funció social de la llei d'estrangeria? Realment, per què serveix? Ja ho he anunciat una mica a propòsit de la pregunta anterior: hi ha una clara funció d'intentar construir una fortalesa que permeti la regulació mínima de l'arribada de persones estrangeres. Però és que a més el que passa és que les normatives en matèria d'estrangeria no són elaborades per al conjunt de la població. I aquest és també un element essencial: quan parlem de quina funció social té la llei d'estrangeria, ens adonem que afavoreix un sector determinat de la societat, no el conjunt de la societat, i aquest sector determinat no és precisament aquell a qui teòricament la llei va adreçada, és a dir, la població immigrada. Jo m'atreiria a dir que les lleis d'estrangeria actuals estan fetes fonamentalment per a la gran majoria social, que la funció social d'aquestes lleis està centrada en les persones que són del país, i que el poc que regulen per a la població immigrada difícilment podríem entendre que tingui un valor per a aquesta. Respecte de les persones immigrades, no podem intuir que les lleis d'estrangeria tinguin una altra funció que no sigui la del control social: quan les normatives són policials clarament el seu sentit és de control social. I l'únic benefici que aporten és infondre a la gran majoria social la por de l'estranger i intentar potenciar la construcció d'una realitat social en diversos nivells que d'alguna manera eviti que les persones estrangeres puguin sentir-se ciutadans i ciutadanes de ple dret al nostre país. Però, a més, per a la majoria social la llei també té una altra funció molt concreta, que és la d'intentar infondre una sensació de seguretat. Sabem que en els últims temps també hi ha hagut un cert discurs polític que ha desenvolupat una relació entre la immigració i la delinqüència, situant en el pla global del discurs sobre la seguretat la necessitat que les lleis d'immigració intentin prevenir el que, segons aquest discurs polític, és un augment de la delinqüència per causa precisament

d'aquesta immigració. I amb aquest discurs simplista d'alguna manera s'intenta garantir aquesta percepció de seguretat.

Un exemple que això és així és precisament que les polítiques de seguretat i d'immigració passen totes, des de fa molt de temps, pel mateix ministeri, el Ministeri de l'Interior, i que quan parlen sobre temes d'immigració tots els responsables polítics del Govern central fan directament aquesta associació. Quin és el benefici que una llei d'estrangeria intenti infondre por a l'estranger i que per tant d'alguna manera infongui una percepció de seguretat en el ciutadà? Doncs clarament un benefici de caràcter electoral. La normativa d'estrangeria ha estat habitualment utilitzada per captar vots. I com a exemple només cal que anem uns mesos enrere: pel maig vam tenir unes eleccions municipals i alguna força política va utilitzar precisament la immigració i la reforma de la Llei d'estrangeria. Us recordo, en aquest sentit, que la llei aprovada dijous passat, 2 d'octubre, va ser anunciada, curiosament, just l'últim dia abans del tancament de campanya, el 23 de maig. Fins ara no s'ha fet pràcticament res però en qualsevol cas resulta significativa aquesta orientació electoralista del tema de la immigració. En algun moment hem hagut d'aguantar, fins i tot durant aquesta campanya electoral (crec que molts esperem que en la campanya autonòmica no es repeteixi), com moltes formacions polítiques demanaven més aparcaments i menys immigrants.

Aquesta funció social em sembla bastant clara, em sembla que totes i tots podem estar en relatiu grau d'acord amb això. De tota manera, per tal de concloure aquest punt voldria mostrar en quina dinàmica perversa se situa aquesta qüestió i quin cercle viciós acaba desenvolupant. Mireu: el primer principi en el qual es basa el cercle viciós és el següent, que es subjacent en la Llei d'estrangeria: es tracta de dir que als ciutadans immigrants regulars els ho donarem tot, i que als ciutadans immigrants irregulars no els donarem pràcticament res. Aquest és el fonament de la política que en aquests moments s'està duent a terme des del Govern central i en definitiva el que marca les línies i les pautes. Sense anar més lluny, la setmana passada, en rodes de premsa, el senyor Acebes, actual ministre de l'Interior, deia precisament això: hem d'esforçar-nos per integrar (també hauríem de parlar de quin concepte d'integració té aquest senyor) les persones que tenen papers i combatre amb força i fermesa les persones que no en tenen. Aquest és un principi bàsic de tota normativa d'estrangeria en aquests moments, compartit, com us dic, no només per aquest partit sinó per d'altres. I a aquest principi se li afegeix un segon element que és que en la pràctica tota normativa d'estrangeria el que intenta fer és dificultar la regularització. Per tant, si sumem al principi anunciat (per als regulars tot; per als irregulars res) més dificultats per a la regularització, el resultat d'aquesta suma és aquest cercle viciós en el qual hem de parlar d'un increment de les persones en situació irregular i d'una disminució dels drets, les llibertats i les garanties del conjunt de les persones immigrades. Hi ha diversos estudis que posen de manifest que aquest mecanisme (aquesta màquina de creació de persones irregulars) ha estat funcionant, durant aquests tres últims anys, a la perfecció. Avui dia alguns (sobretot des dels sindicats) ja s'atreveixen a dir que en el conjunt de l'Estat espanyol pot arribar a haver-hi més de 600.000 persones en situació irregular.

Aquest mecanisme, aquesta dinàmica perversa que és subjacent a la perspectiva i a la construcció ideològica de les normatives d'estrangeria, ens situa en allò que podríem anomenar (fent una certa analogia amb el despotisme il·lustrat del segle XVIII) el racisme il·lustrat; és a dir: tot per als immigrants però sense els immigrants. I és que no sé si estareu d'acord amb mi que en l'imaginari social i en la ideologia majoritària que prepondera en la nostra societat aquest és en definitiva un dels rerefons ideològics que sostenen precisament i que reforcen que determinats discursos polítics puguin arribar a fer aquestes afirmacions i a fonamentar aquests cercles viciosos. Molts creiem que necessitem les persones immigrades, però no les volem. I aquesta disjuntiva entre la necessitat i l'acceptació és el que reforça polítiques d'aquestes característiques.

En relació als principis de la normativa d'estrangeria pel que fa a la constitució d'una malla de major irregularitat i de discriminació de drets, llibertats i garanties, permeteu-me que faci un esforç de desmitificació de les persones en situació irregular. Perquè és de fet el mateix discurs polític que afavoreix i que genera aquesta situació d'irregularitat el que simplifica, o ens vol fer simplificar, l'anàlisi del perquè hi ha persones que arriben a la irregularitat. Això ho veiem habitualment a través dels mitjans de comunicació: les informacions relacionades amb el fet migratori ens condueixen a veure les pastures, i les grans notícies són sempre que s'han detingut, per exemple, 200 persones (i, encara, això de la detenció també és curiós, perquè en principi es deté algú que presumptament ha comès una falta o un delicte). En definitiva, des d'aquest imaginari social se'ns transmet una determinada visió que redueix les persones irregulars a les tres o quatre-centes persones que poden estar mensualment arribant a través de l'estret de Gibraltar, de la frontera francesa o de Fuerteventura. I això, efectivament, s'ha mitificat: quan tu només veus una determinada part de la realitat i te l'ensenyen tantes i tantes vegades, al final t'acabes creient que això és definitivament la realitat.

Jo vull fer una llançament d'obertura a què tinguem en compte que aquesta mitificació de l'irregular en

tant que persona que arriba en pastera (ara fins i tot sortia la gran notícia que arriben en petites llanxes individuals en una situació d'alt risc per a la seva vida) suposa un esforç de dramatització per part del discurs polític, de desprestigi de la població immigrada i sobretot una ocultació de quina és la realitat de la situació dels irregulars en el conjunt de l'Estat. Perquè també hi ha moltes persones que estan en situació irregular i que prèviament han tingut papers: és el que podem anomenar irregularitat sobrevinguda, el cas d'aquells que han pogut gaudir durant determinades èpoques d'una sèrie de permisos o visats que els han facilitat la seva estada al país però que després han perdut la feina i, a causa d'una normativa d'estrangeria que dificulta la regularització, automàticament han tingut problemes per mantenir la seva situació. Hi ha, doncs, un tipus de persones en situació irregular que convé tenir en compte i que d'alguna manera queden ocultes. I moltes vegades aquesta associació, com us dic simplista, d'irregular i pastera, acaba fent mal i no deixant-nos actuar per combatre les situacions d'immigració irregular del nostre costat. Pot ser que el nostre veí, o la nostra veïna, sigui una persona que no tingui papers. Recordaré una dada de l'Antonio Izquierdo, que en un estudi molt interessant va arribar a identificar que nou de cada deu de les persones d'origen immigrant extracomunitari que actualment tenen papers al nostre país (nou de cada deu!) han estat en algun moment del seu projecte migratori, aquí a l'Estat espanyol, persones en situació irregular. Em sembla que és una xifra bastant significativa, simbòlica i explicativa del que realment és o suposa la irregularitat a casa nostra.

Amb aquestes dues reflexions al voltant de les normatives d'estrangeria i de quin sentit poden tenir o deixar de tenir crec que hem donat elements suficients per situar el debat general entorn d'aquestes qüestions, i ara m'agradaria entrar en el segon gran eix, que anirà més concretament a parlar de quina és la situació actual. És a dir: què suposa, què suposarà ja des d'ara la tercera reforma de la Llei d'estrangeria aprovada al Congrés dels Diputats el 2 d'octubre passat? Quins efectes tindrà sobre la població d'origen immigrant extracomunitari?

El primer efecte important és tot allò relacionat amb les companyies de transport, especialment de transport marítim i aeri. Què és el que passarà a partir d'ara? Doncs mireu: que segons aquesta normativa s'endureixen les sancions i s'exigeix a les companyies de transport d'aquestes característiques que exerceixin un control ferri sobre les persones estrangeres extracomunitàries quan vulguin accedir al territori. Com es farà això? Demanant a les companyies la llista de persones que entren en territori de l'Estat i demanant-los també una devolució de les sortides d'aquestes persones del territori. Si no es compleix aquesta demanda, o bé si hi ha alguna persona estrangera extracomunitària que la policia identifica i que no ha estat declarada, per dir-ho d'alguna manera, per la companyia de transport amb què s'ha mogut, aquesta companyia pot arribar a ser fortament sancionada. Una primera conclusió és que seran molt més difícils per a les persones d'origen immigrant els desplaçaments. Concretament, a l'associació a la qual pertanyo, SOS Racisme, ja ens han arribat alguns casos concrets, abans que la normativa entrés en vigor, de situacions d'una certa irregularitat: tot i tenir els papers en regla, la por de les companyies de transport de tenir sancions ja està dificultant la mobilitat de moltes persones.

Una segona conclusió d'aquesta mesura és que estem vivint en un Estat en què les funcions públiques es deleguen a les companyies privades. Jo particularment (us ho diré obertament; suposo que no és cap sorpresa) em manifesto en contra de mesures d'aquestes característiques, perquè precisament el que signifiquen és dificultar cada cop més l'accés i obstaculitzar realment una normalització de la situació de les persones d'origen estranger extracomunitari, però en qualsevol cas si en algun moment de bogeria o de deliri acceptés una mesura d'aquest tipus suposo que a qui m'agradaria exigir-li la funció de control no seria a una companyia privada sinó a qui li pertoca, que són les forces de seguretat de l'Estat, és a dir, les forces que s'encarreguen de la seguretat pública i que per tant paguem totes i tots amb els impostos, les persones immigrades també.

D'altra banda, aquesta mesura no només té com a conseqüència dificultar l'accés, l'entrada i la sortida, a les persones estrictament immigrants, sinó que també obstaculitza o posa un fre molt important a una situació de la qual no s'ha parlat i que crec que ni es deu tenir en compte, que és la de les persones immigrades per motius polítics: els refugiats, les refugiades. Si les companyies de transport han de tenir un control ferri sobre el fet que qualsevol persona que entra al seu avió o al seu vaixell disposi d'un visat, és a dir, que hagi desenvolupat un procés administratiu a través de l'ambaixada o el consolat del país en el seu territori, això obstaculitza enormement la possibilitat que una persona pugui accedir i per tant acollir-se al dret d'asil en el marc del nostre Estat per motius polítics, ja que evidentment no es pot dedicar a fer tràmits administratius ni a donar-se a conèixer perquè precisament està perseguida per les seves idees o per les seves creences. Aquesta és, doncs, una altra conseqüència d'aquesta mesura, i que ja veurem com anirà evolucionant; en qualsevol cas, aquesta reforma de la Llei d'estrangeria ha tancat pràcticament la possibilitat al fet que l'Estat espanyol esdevingui un territori d'asil per a aquells que són perseguits per les seves idees. Després ens anirem omplint la boca i anirem amb l'exèrcit a defensar la llibertat i les idees a l'Iraq i a no sé quans altres països, però en qualsevol cas el nostre país mai no serà,

sembla, com a mínim ara per ara amb la llei que tenim, un territori d'acollida per a aquelles persones que fugen. Fins i tot ens podríem trobar amb aquesta contradicció: que en un lloc estiguem defensant que tothom pugui pensar lliurement i per tant que a aquells que no poden fer-ho els vulguem donar suport, però que després quan vulguin arribar al nostre territori els tanquem la porta o ja pràcticament no els deixem ni sortir de casa seva.

Un segon aspecte de la llei que té molta incidència és l'obligació, l'exigència, als municipis de donar les dades del padró municipal. Això significa que qualsevol membre de l'administració central té el dret i la possibilitat de demanar a un ajuntament que li passi la llista de persones d'origen estranger que viuen en el seu territori. Com bé sabeu, les dades que donem al padró són confidencials, són dades que queden en l'àmbit de la confidencialitat, i que per tant l'administració local no pot fer públiques. D'això per exemple ens n'adonem quan tenim processos de matriculació a les escoles, o altres processos en els quals es poden arribar a utilitzar les dades del padró.

A part de vulnerar fortament la Llei de bases de règim local, en la qual explícitament queda clar que les dades del padró han de ser confidencials, aquesta exigència als ajuntaments tindrà efectes importants sobre la població d'origen immigrant, especialment la població d'origen immigrant en situació irregular. Fins ara l'accés al padró era una de les coses que s'intentava potenciar, més que res perquè es fa molt difícil fer polítiques, ni que sigui en positiu, per a les persones immigrades, si es desconeix qui són, on viuen i de què treballen. D'alguna manera el padró suposava per a molts ajuntaments un bon instrument d'ordenació i, en el bon sentit de la paraula, de regulació de totes aquestes qüestions en el marc del seu territori. Evidentment, si ara el padró pot ser donat a l'administració central i per tant pot ser anada a buscar per part de les forces de seguretat de l'Estat una persona en situació irregular perquè no està complint els criteris de règim d'estada al país, doncs l'efecte immediat ja ens el podem imaginar: la por. La por d'inscriure's al padró, i per tant una major clandestinitat i una major invisibilització d'aquells que estan al teu costat. Podem parlar d'aquest factor d'invisibilització que a més generarà un menor accés als recursos de caràcter social i de tot tipus que si s'escau aquestes persones tindrien dret a tenir.

Un tercer element característic, i ja tradicional de les reformes de les lleis d'estrangeria, és precisament la facilitat de l'expulsió. Les noves normatives situen (sobretot van situar especialment en els debats inicials) la possibilitat de vulnerar garanties processals i que a persones que presumptament han comès un delictes se'ls puguin aplicar mesures d'expulsió sense desenvolupar un procés judicial. Si la justícia del nostre país fos exemplar, modèlica a nivell mundial, per la seva eficàcia, la seva rapidesa i la seva eficiència, una mesura d'aquestes característiques ens hauria de fer por i respecte, però en qualsevol cas podríem encara confiar en la bondat de la justícia en aquest tipus de processos. Com que no és el cas i la nostra justícia és un petit gran desastre (totes i totes ho sabem, i no vull fer referència a diversos casos, algun dintre de tot jo diria de caràcter humorístic, amb els quals la justícia ha fet errades importants, especialment amb persones immigrades), la conseqüència no és la por que pugui generar aquesta mesura sinó el pànic pel fet de veure com ara a una persona immigrada que presumptament hagi comès algun tipus de falta, de delictes, sense poder-ho provar li pugui ser decretada l'ordre d'expulsió.

Un altre element important a tenir en compte de l'enduriment d'aquesta llei, i que també té molta transcendència per a les persones d'origen immigrant, és la reforma del procediment administratiu d'atorgament de papers. En principi s'ha simplificat aquest procediment (finalment s'ha pres consciència que l'existència del permís de residència, el permís de treball, el visat i no sé quans papers més el que feia era obstaculitzar o dificultar la feina de la mateixa administració) però aquesta simplificació tampoc no suposa una garantia per a les persones d'origen immigrant, ja que ara es veuran abocades a la discrecionalitat, per exemple, els serveis consulars o de les ambaixades espanyoles al país d'origen. Per tant, veiem una altra desviació de la normativa d'estrangeria, que d'una banda s'intenta agilitzar des de la perspectiva del Ministeri de l'Interior però que de l'altra es complica pel fet que el Ministeri d'Afers Estrangers hi prendrà part, i una part bastant important.

I tot això són els últims titulars, són les últimes desfetes en garantia de drets i llibertats de les persones immigrades. Però jo voldria aprofitar també aquesta ocasió per fer un petit recordatori d'allò que ja no es diu perquè ja no és notícia, perquè ja fa tres anys que està en vigor i sembla que ens hi hàgim acostumat. Encara continua endavant un a llei en la qual es vulnera el dret de manifestació, associació i sindicació de les persones immigrades que estan en situació irregular (probablement les que més necessiten associar-se o reivindicar els seus drets). Encara tenim una llei que no accepta el dret al vot de les persones immigrades, relegant-les, deixant-les de banda del debat i de la dinàmica política d'elecció de representants i per tant de participació. Sabem, en aquest sentit, que les formacions polítiques fan cas a la ciutadania en tant que possibles votants, majoritàriament, i que aquell que no vota pot trobar-se en una certa situació d'indefensió perquè precisament pel fet de no votar no interessa del tot acostar-se a les seves reivindicacions.

Però també hem de recordar que no només en els drets polítics hi ha una vulneració important sinó

també en matèria de drets socials, una matèria en la qual també hem sofert una involució important amb aquesta nova llei. Em refereixo a qüestions de reagrupament familiar, d'obtenció de nacionalitat i d'altres, però jo us voldria posar un exemple molt concret, pel qual m'he arribat a assessorar amb dos advocats, i que em sembla que és molt exemplificador de quin és l'actual estat pel que fa al marc de regulació de l'estrangeria a casa nostra: es tracta del cas dels nois i noies, dels fills i filles de persones d'origen extracomunitari. Mireu, es pot donar el cas d'una família vinguda, per exemple, del Pakistan: el pare és del Pakistan, la mare és del Pakistan, vénen aquí i tenen una criatura a l'Hospital General de Vic. El nen ha nascut aquí, però atès que en el nostre ordenament jurídic la nacionalitat s'adquireix per via sanguínia i no per lloc de naixement, no per un criteri territorial, aquest nen, tot i haver nascut a Vic, és de nacionalitat pakistanesa i haurà d'inscriure's a l'ambaixada del Pakistan a Madrid, o al consolat si n'hi ha. Aquest nen es pot trobar perfectament que els seus pares estiguin en situació regular i que ell vagi creixent i tingui dret a tot, accés a tot, a l'educació, a l'escola. I llavors arriba un dia que fa 18 anys. El dia que aquest nen o aquesta nena, que és estranger, fa 18 anys, haurà de situar-se de nou, tot hi haver desenvolupat un procés de vida normal com a nen i com a adolescent aquí, a casa seva (anava a dir a casa nostra però no: a casa de tots, a casa seva). Es pot trobar perfectament que si aquestes lleis es continuen endurint, si no troba un lloc de treball, si no té aquest famós visat que ara solucionarà tots els problemes de la situació d'irregularitat de les persones estrangeres extracomunitàries, pugui ser interceptat per les forces de seguretat, li puguin demanar els papers i li puguin dir: no, és que vostè no té papers, vostè està en situació irregular; i per tant li pugui ser decretada una ordre d'expulsió al seu país d'origen, potser un país on (si la seva família no li ha portat a l'estiu) no hagi anat mai. Aquest jo crec que és un element bastant clarificador de en quin estrat o en quina situació ens trobem en aquests moments en temes d'estrangeria. És una qüestió si m'ho permeteu una mica irracional, i us garanteixo que he fet diverses consultes per constatar que això, tal com us ho he explicat, és possible.

Bé, no voldria estendre'm més. Hem arribat als 45 o 50 minuts que havíem pactat. Només per acabar voldria deixar si de cas també un parell d'idees en positiu, un parell d'idees que ens intentin dibuixar un futur esperançador, un possible camí, i ho dic amb boca petita, perquè en aquests temes d'immigració sempre, crec jo, hem de parlar des de la modèstia, des de la prudència, perquè ningú no té fórmules màgiques. Però a mi em sembla, en primer lloc, que si aconseguíssim tenir clar el model de societat cap a la qual volem tendir (volem, per exemple, que un nen de 18 anys, de pares estrangers, pugui sentir-se estranger aquí, a casa seva?) i les normatives d'estrangeria les féssim en funció d'aquest model de societat que volem, és a dir, no per un control social ni per infondre por, sinó realment per garantir la plena ciutadania per a tothom, llavors podríem construir aquest futur més esperançador i donar fe o donar resposta a l'article número 13 dels drets humans, que ens recorda que tota persona és lliure per circular dins i fora del seu estat, aquell del qual és nacional, amb tota llibertat. La plena ciutadania, en definitiva, ens permetria evitar models d'assimilació, de segregació social i, en definitiva, totes aquelles dinàmiques i particularitats que no condueixen més que a l'augment de la marginació, a l'explotació d'algunes persones d'origen immigrant i per tant a la manca de cohesió social, que pot acabar esclatant-nos a la pròpia cara. I, en segon lloc, jo crec que també seria interessant veure que les normatives d'estrangeria, en si mateixes, atesa l'extrema complexitat i rica diversitat de la població d'origen immigrant a casa nostra, haurien de ser com a mínim flexibles i adaptables a les diverses situacions que es van produint. No pot ser que regulem de la mateixa manera les situacions d'estrangeria per a tots, de manera igual, quan veiem que la diversitat és un principi i un element ja estructural de les persones immigrades a casa nostra.

Amb aquestes dues idees, la d'avançar vers un model de societat i per tant situar les normatives en funció d'aquest model, i la de tenir aquesta capacitat de ser flexibles (veure què fa falta en el moment de l'arribada, que fa falta després en el moment de l'acollida, que fa falta després de cara a la integració social), serien potser possibles vies de reflexió que haurien de garantir que les normatives d'estrangeria deixin de ser un obstacle i esdevinguin una oportunitat per a la integració, per a la inclusió social de totes i de tots. Gràcies.